

»Prevratniška« vera

Pod tem naslovom je goriški verski tednik »Voce Isontina« objavil v eni zadnjih številk daljši sestavek, katerega vsebino danes obširno povzemamo, ker se nam zdi silno zanimiva tudi za naše bralce. Članek namreč opozarja na sedanje glavne značilnosti iz delovanja katoliške Cerkve v Italiji in svetu, kar pa morda gre neopazno mimo nas.

List najprej ugotavlja, da katoličani na območju Treh Benečij in celo nekateri škofje predlagajo tako imenovano »davčno oporečništvo« proti orožju in oboroževanju na splošno. Katoliška dobrodela organizacija Caritas, misijonarji in njihov tisk in cela vrsta katoliških organizacij ter združenj so že pred časom proglasili »pravilno stanje« v znak protesta proti trgovanju z orožjem (kar je spravilo v bes obrambnega ministra Spadolinija — tajnika republikanske stranke). Katoličani so že dolgo v prvih vrstah, kar zadeva oporečništvo iz razlogov vesti do služenja vojaškega roka; razlogov revija Civiltà Cattolica graja najzadnjega ministra (demokristjana) Scalfara zaradi novih predpisov za tuje državljane v Italiji, tako da revijo nekateri primerjajo z listom »Il Manifesto« (skrajno levi dnevnik); milanski kardinal Martini se zavzema za gospodarstvo, ki naj temelji na etiki solidarnosti, kar hudo vznemirja Zvezo industrijcev; kardinali in škofje vodijo dialog s teroristi v zaporu ...

Tako je v Italiji. Toda poglejmo, nadaljuje goriški tednik, kaj se dogaja v tujini. Ameriški škofje zanikajo veljavnost kapitalizma in se upirajo tako imenovanemu »reganzizmu« v gospodarstvu; Cerkev v Latinski Ameriki se postavlja na stran revnih in se zavzema za njihovo osvoboditev; podpira njihov boj proti vladam, ki se morda celo imajo za krščanske; škofje v Santo Domingu so vodili ljudski upor (zmagovit) proti diktatorju Duvalieru (Baby Doc); škofje na Filipinih so podprli opozicijo proti Marcosu. Kaj se dogaja?

Neki italijanski časnikar se je vprašal — nadaljuje Voce Isontina — ali je morda Cerkev nenadno zagrabila prevratniška strast, in sicer prav v razdobju, ki so ga nekateri še včeraj smatrali za »restavracijsko«, tako da se zdijo kristjani za socializem in katoliški oporečniki nekaj, kar že sodi v staro šaro.

Res pa je, poudarja goriški list — da so nekatere vrednote, ki jih razglša evangelij v kričeem nasprotju z nekaterimi prevladajočimi množičnimi stereotipi, zaradi česar Cerkev ne more biti drugje kot na strani »prevratništva«, tako da mora pou-

nadaljevanje na 3. strani ■

FILIPINSKI DIKTATOR MARCOS POBEGNIL

Filipinski diktator Marcos je v torek, 25. t.m., končno zapustil Manilo in se najprej zatekel v ameriško vojaško oporišče, odkoder je nadaljeval pot v Združene države, ki mu bodo nudile zavetišče. Tako se je končala politična kariera 68-letnega Marcosa, ki je vladal na Filipinih celih 20 let in čigar oblast se je spremenila v diktaturo.

Združene države Amerike, ki so dolga leta podpirale Marcosa, so ga v zadnjem času postopno zapuščale, pred dnevi pa je predsednik Reagan javno pozval filipinskega diktatorja, naj se umakne, da tako prepreči državljansko vojno.

Vlado na Filipinih je sestavila 57-letna Corazon Aquino, vdova po Benignu Aquinu, ki je postal žrtev atentata pred tremi leti, ko se je vračal iz begunstva v Združenih državah. Corazon Aquino vodi začasno vlado, v kateri sta med drugimi obrambni minister Enrile in namestnik glavnega poveljnika vojske general Ramos. Oba sta namreč pred dnevi obrnila hrbet Marcosu, kar pa je bilo odločilno za zmago svobodoljubnih sil in za konec Marcosove diktature.

Gospa Corazon Aquino je že položila prisego in sestavila začasno vlado, s čimer

se začneja novo obdobje v zgodovini Filipinov. Odstop diktatorja Marcosa so z zadovoljstvom vzeli na znanje v Washingtonu, kjer so predvsem poudarili, da so se po El Salvadoru in Haitiju tudi Filipini vrnili v demokracijo, ne da bi jim bilo treba prestatati preizkušnje krvave državljanske vojne.

V resnici so bili za konec Marcosove diktature odločilni številni dejavniki. Med temi je treba omeniti predvsem filipinsko katoliško Cerkev, katere glavni predstavnik je kardinal Sin. Ta je po predsedniških volitvah odločno obsodil volilne goljufije in v imenu celotnega episkopata izjavil, da je Corazon Aquino zakoniti predsednik Filipinov. Šlo je za korak, ki je v nekaterih cerkvenih krogih v Evropi povzročil presenečenje glede na previdnost, ki je bila in je značilna za Cerkev v podobnih primerih.

Marcosove diktature je zdaj konec. Ostajajo pa izredno hudi gospodarski in socialni problemi, ki jih bodo morali reševati novi filipinski voditelji. V tej zvezi je treba omeniti, da znaša zadolžitev Filipinov v tujini 25 milijard dolarjev in da ljudje še umirajo zaradi lakote.

Sindikati 10 let po Osimu

Pokrajinska federacija CGIL, CISL in UIL z Goriškega in Občinski svet Zveze sindikatov Slovenije z območja Nove Gorice sta priredila dne 24. t.m., v Novi Gorici posvetovanje, ki je potekalo pod naslovom »Osimo - sedanost in perspektive«. Po razpravi, ki je trajala več ur, je bil soglasno odobren dokument, ki poudarja, da je osimski sporazum izredno pomemben zgodovinski in politični dogodek ne samo za Jugoslavijo in Italijo, temveč za ves svet. Sindikati z obeh strani meje soglašajo, da je treba odpraviti zamude in premagati omahovanja, predvsem kar zadeva gospodarski del sporazuma, pri čemer je treba složno premostiti ovire, ki so do danes preprečevale uresničenje predvidenih ciljev. Sindikalne organizacije menijo, da je treba takoj uresničiti predvsem točke, ki so v skladu z duhom in črko osimskih sporazumov. Na podlagi poglobljene ocene proizvodnih, tehničnih in znanstvenih zmogljivosti na obmejnih območjih je potrebno pripraviti stvarne skupne študije in načrte za gospodarski in družbeni napredek. Uresničiti je treba dalje stvarne obli-

ke industrijskega sodelovanja z ustanavljanjem podjetij z mešanim kapitalom, in sicer v okviru že obstoječih industrijskih con ob italijansko-jugoslovanski meji. Čimprej je treba zgraditi avtocesto Vrtojba - Nova Gorica - Razdrto.

V okviru sistema povezave severno-jadranskih luk je treba izdelati poseben program sodelovanja med pristanišči v Tržiču in Trstu na eni ter Kopru in Puli na drugi strani. Razvijati je treba dalje letalski promet med Ronkami in Ljubljano in sprostiti železniški promet. Proučiti je treba pripravljene študije o možnosti izgradnje vodne poti Soča - Sava - Donava. Posebno pozornost je treba posvečati varstvu okolja s pomočjo primernih in odločnih posegov, v cilju ohranitve hidrološke dediščine in bogatsva favne. Okrepiti in razširiti je treba objekte na mejnih prehodih, da se omogočijo povezave in stiki med prebivalstvom.

Sklepni dokument nato govori o zaščiti narodnih manjšin in v tej zvezi naglašuje, da je treba z ustreznimi zakonskimi dol-

nadaljevanje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 2. marca, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Slovenske popevke; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: Janez Povše: »Zgodbica o srečnem darilu«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Prva repriza: Ob 40-letnici Primoža Trubarja. Jože Rode: »Dedinga vere je troblja bila: od tod do Slovencev Trubar je trobil naglas, bukve jim svete pišo«; 15.30 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditelj; 16.00 Športne novice; 18.00 Neposreden prenos košarkarske tekme Montebelluna - Jadran; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 3. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz šolskega sveta; 15.00 Otroški kotiček: »Ali nas poznaš?«; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: Pihalni kvintet Radiotelevizije Ljubljana; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 4. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Nediški zvon; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Mladi mladim; 15.45 Postni govor; 16.00 Med Brdi in Jadranom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: Pihalni kvintet Radiotelevizije Ljubljana; 18.00 Ulrich Lauterbach: »Obisk od zunaj«, radijska pripoved; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 5. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gledališki glasovi po stezah spominov; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov v Kulturnem domu v Trstu; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Gospodarska problematika; 15.00 »Čarobni globus«; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 6. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Od Milj do Devina; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenska popevka; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ne prezimo!; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: zbor »Antonio Illersberg« iz Trsta; 18.00 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 7. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Na goriškem valu; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »France Prešeren« iz Celja; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Iz filmskega sveta; 15.45 Postni govor; 1.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 8. marca, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v cerkvi sv. Martina v Dolini; 11.05 Melodični orkestri; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pogovori o kulturi sožitja; 15.00 Otroški kotiček: »Iz kota v kot«; 16.00 Popotovanje Duška Jelinciča po Južni Ameriki; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Lansko 14. tekmovalni učencev in študentov glasbe v Ljubljani; 18.00 Ob 40-letnici Primoža Trubarja. Jože Rode: »Dedinga vere je troblja bila: od tod do Slovencev Trubar je trobil naglas, bukve jim svete pišo«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Svetovalec Štoka o kulturnih dobrinah v deželi

Dne 18. februarja letos se je sestal deželni svet, ki je razpravljal o zakonskem osnutku, ki se tiče knjižnic, muzejev in kulturnih dobrin. Svetovalec Pagura je v imenu odbora predstavil zakonski osnutek.

Zakon je bil sprejet z večino glasov in med drugim predvideva ustanovitev dveh komisij, ki se bosta posvetili raznim vprašanjem knjižničarstva. Po novem zakonu bodo knjižnice, ki jih mislijo obnoviti, deležne denarne podpore.

Predstavitvi zakona je sledila obširna diskusija, v katero je posegel tudi svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, ki je obširno spregovoril o kulturnem poslanstvu, ki je izredno pestro in bogato tudi zaradi tega, ker je naša dežela v osrčju treh glavnih evropskih kulturnih tokov, t.j. germanskega, latinskega in slovanskega. V tem okviru je poslanstvo naše dežele dejansko zgodovinsko, slovenska kultura pa še posebej most med latinskim, germanskim in slovanskim svetom. Zavzel se je zato, da bi naše knjižnice ter muzeji in sploh kulturne dobrine deležne posebne skrbi in finančne podpore, da bodo tako

lahko polnokrvno zaživele. Pohvalil je iniciativo dežele v zvezi z ureditvijo vile Mannin v Passarianu v Furlniji, ki je postala center kulturnega udejstvovanja ter obnem dragocen muzej preteklosti naše dežele. Štoka je naglasil tudi potrebo po restavriranju kulturnih in zgodovinskih objektov v deželi Furlaniji - Julijski krajini s posebnim ozirom na zgodovinsko znane cerkve in cerkvice v Benečiji, Kanalski dolini in sploh ob mejnem obrobem pasu.

—o—

40 LET AVTONOMIJE

V Aosti so se 23. t.m. slovesno spomnili 40-letnice ustanovitve avtonomne dežele doline Aoste. Na sedežu deželne uprave je bilo zasedanje, ki so se ga udeležile najvišje civilne, cerkvene in vojaške oblasti. Po nagovorih predsednika deželne uprave in predsednika deželne odbora je nastopila predsednica poslanske zbornice Jottijeva. Svojo besedo je posvetila vprašanju deželnih avtonomij v Italiji.

Dolina Aosta je ena izmed petih italijanskih dežel s posebnim statutom. Italijanska država ji je priznala posebno avtonomijo še pred ustavo, ko je francosko govoreče prebivalstvo zahtevalo odcepitev od Italije zaradi odpora do raznarodovalnega režima prejšnjih let. Ustavodajna zbornica je potem februarja leta 1948 osvojila posebna določila z ustavnim zakonom. V njem so tudi jamstva za enakopravnost francoščine.

JUŽNI JEMEN

V Južni Jemen se bodo v prihodnjem tednu vrnil sovjetski izvedenci in svetovalci, ki so bili zapustili deželo med državljansko vojno v minulem mesecu. To je sporočil sam sovjetski veleposlanik v Adenu. Nova domača vlada, ki je zrušila prejšnjega predsednika Nasserja Mohameda, pa istočasno nujno poziva vse tuje državljanje, naj se vrnejo v Južni Jemen, ki da nujno potrebuje njihovega sodelovanja pri obnavljanju gospodarstva, težko prizadetega med kratkotrajno, a silovito državljansko vojno. V tistem času je državo zapustilo približno šest tisoč tujcev. Štiri tisoč jih je odpoklicala Sovjetska zveza, ki ima politično pokroviteljstvo nad Južnim Jemenom vse od leta 1967, ko je ta država prenehala biti odvisna od Velike Britanije.

Sindikati 10 let po Osimu

■ nadaljevanje s 1. strani

čili in potrebnimi finančnimi sredstvi zagotoviti pravice in svobodni razvoj slovenske manjšine v Italiji in italijanske manjšine v Jugoslaviji.

Posveta v Novi Gorici se je udeležilo veliko število političnih predstavnikov z obeh strani meje, med njimi predsednik občinske skupščine iz Nove Gorice Danilo Bašin, goriški župan Scarano, podpredsednik republiške komisije za varstvo okolja in prostorsko urejanje Slovenije Tomaž Vuga, pokrajinski odbornik Mirko Špacapan, ki je zastopal goriškega pokrajinskega predsednika Cumpeto, tajnik medobčinske gospodarske zbornice iz Nove Gorice Davorin Škarabot, predsednik goriške trgovinske zbornice Delio Lupieri, podpredsednik skupščine Socialistične republike Slovenije Jože Šušmelj, senator Nereo Battello, predstavnik Slovenske kulturno - gospodarske zveze za Goriško Mirko Primožič in drugi. Sklepni dokument je prebral v imenu sindikalnih organizacij z obeh strani meje sindikalist Pini.

Krščanski demokrati in radiotelevizija

V Vidmu je bil 22. t.m. posvet o vlogi in problemih radijskih in televizijskih postaj na deželni ravni. Posvet je pripravila deželna skupina krščanske demokracije. Strankin tajnik Longo je v uvodu poudaril vlogo radiotelevizijskega medija, ki je zelo razvejan, saj obstaja v Furlaniji - Julijski krajini poleg radiotelevizijske službe RAI še 137 zasebnih radijskih in 18 televizijskih postaj.

Na zborovanju so štiri osnovna poročila podali Roberto Giovannini, Eugenio Porta, Silvano Pagura in Fulvio Molinari, glav-

ni urednik časnikarskega oddelka na deželnem sedežu radiotelevizijske ustanove RAI. Govorniki so se v bistvu strinjali s tem, da bi bilo nujno potrebno izdati zakon z jasnimi normami, ki bi urejale delovanje radijskih in televizijskih postaj. Podobno misel je izrekel tudi deželni predsednik Biasutti v svojem sklepnem posegu. Biasutti je med drugim dejal, kako važna je služba obveščanja v radioteleviziji tudi z ozirom na odmeve na javno mnenje. Pri tem je priznal temeljno objektivnost pri poročanju italijanske radiotelevizije.

Vodnik po Pilonovi galeriji

Pred nekaj meseci je v zbirki vodnikov »Kulturni in naravni spomeniki Slovenije«, ki jo izdaja Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, izšla knjižica Marijana Breclja z naslovom »Pilonova galerija«. Ta pomembna ajdovska kulturna ustanova se nahaja v nekdanji domačiji Pilonove družine; v njenem pritličju poteka redna razstavna dejavnost v tem mestecu, v nadstropju pa sta na ogled stalna zbirka Vena Piona in soba, posvečena pisatelju dr. Danilu Lokarju. Pilonova galerija je bila odprta za javnost leta 1973, leta 1978 pa je bila prvič predstavljena zbirka prijateljev Vena Piona, ki obsega nad 40 del znanih slovenskih slikarjev, med njimi tudi iz zamejstva.

Pisec vodnika uvodoma na kratko z nekaj pomembnim podatki iz preteklosti in polpreteklih dni predstavi Ajdovščino, posebej o Pilonovi galeriji pa ugotavlja, da je »postala del življenjskega utripa mesta in njegove širše okolice, središče, kamor se stekajo mnogotere kulturne dejavnosti, predvsem galerijske, razstavne dejavnosti in deloma tudi muzejske.« V nadaljevanju besedila podrobno opiše življenjsko pot ajdovskega rojaka, slikarja Vena Piona, po katerem je galerija dobila ime. Naslednje poglavje je posvečeno orisu okoliščin, ki so privedle do tega, da je bila uresničena zamisel o Pilonovi galeriji oz. stalni zbirki. Naročnik je arhitekturno ureditev in notranjo opremo zaupal prav tako ajdovskemu rojaku, inž. arh. Svetozarju Križaju, ki se je znašel pred nalogo, da v galerijo poleg Pilonove rojstne hiše preuredi še dve so-

sednji stavbi. O njegovem deležu pisec vodnika M. Breclj ugotavlja: »Arhitekt se je z veliko mero znanja, občutljivosti, posebej pa poznavanja nekdanjega življenja v tej hiši, poglobil v duhovno prisotnost vsaj enega in za naš primer najvažnejšega predstavnika Pilonove družine, slikarja Vena

Piona, ki je v tej hiši preživel svojo mladost in svoja slikarska najbolj plodna leta pa tudi kot fizični delavec v očetovi pekarni do dokončnega odhoda v tujino. Prezentacija tega vzdušja pa je združil s potrebo in željo naročnika po prostorih, kjer bi lahko potekale intimnejše kulturne prireditve od razstav do manjših nastopov, to, seve, poleg glavnega namena, da bodo prostori služili stalni razstavi Pilonovega likovnega dela.«

Posebno poglavje je posvečeno opisu Pilonovih slik, grafik in risb v stalnem razstavnem prikazu, prav tako tudi predmetov in dokumentov v spominski sobi pisatelja Lokarja. Tu je pisec dokazal široko razgledanost v poznavanju ajdovske kulturne preteklosti, zato je bila nedvomno posrečena zamisel, da prav on, ki je tudi tamkajšnji rojak, napiše to knjižico. V sklepnem poglavju najdemo kratek oris razstavne dejavnosti v Pilonovi galeriji,

kjer med drugim preberemo tudi naslednje: »Desetletje in več, ki je poteklo od njene ustanovitve, je pokazalo, da je ustanova tudi ta drugi del svoje namembnosti bogato razvijala in tako je v Ajdovščini stalna prisotnost slovenskega preteklega, še posebej pa sedanjega likovnega ustvarjanja, pa ne le slovenskega, marveč tudi jugoslovanskega in večkrat na mednarodni ravni.« Knjižica se zaključuje s seznamom virov in literature ter je bogato ilustrirana s fotografijami, reprodukcijami umetniških del in dvema tlorisoma, pritličja in nadstropja galerije.

Prav v zadnjih dneh, v petek, 21. t.m., je bila v galeriji predstavitev 11. številke Goriškega letnika, ki ga izdaja Goriški muzej. V pogovoru, ki je nastal ob predstavitvi, je jasno prišla na dan potreba, da bi v okviru razširjene galerije poseben razstavni prikaz namenili tudi ostalim področjem ajdovske preteklosti, zlasti velja to za njeno bogato arheološko dediščino.

M. V.

Južna Afrika

Južnoafriški črnski voditelj Nelson Mandela ostaja še dalje v zaporu in zaenkrat ni nobenega konkretnega znamenja o njegovi morebitni bližnji osvoboditvi. To je časnikarjem povedala njegova hči, ki je dodala nujno prošnjo, naj tisk preneha z vestmi o skorajšnji Mandelovi osvoboditvi. Mandela je v zaporu že 23 let, obsojen pa je bil na dosmrtno ječo. V zadnjih tednih so krožile govorice, da ga bo južnoafriški režim izpustil na svobodo.

Splošno so pričakovali, da bo Mandela osvobojen, potem ko so Sovjeti dovolili odhod Anatoliju Ščaranskemu, ruskemu Judu, ki je bil dolga leta po zapori zaradi svojega angažiranja v boju za človekove pravice. Osvoboditev Ščaranskega je bil eden od pogojev, ki ga je dala južnoafriška vlada za osvoboditev Mandele.

Pričakovanja se doslej niso izpolnila, ker v Pretoriji pravijo, da manjkajo še ostali pogoji. Vsekakor je precej osnovano mnenje, da bo Mandela v dogledni prihodnosti vendarle prišel na svobodo. Južnoafriški režim je v zadnjem času spoznal, da vodi njegova politika apartheida v katastrofo in se je zato sprijaznil z mislijo, da bo treba dati vsaj nekaj pravic črnski večini v državi.

»Prevratniška« vera

■ nadaljevanje s 1. strani

darjati kulturo solidarnosti in zavračati nove enačbe: proizvodnost - učinkovitost - tržišče - profit. Cerkev mora proglašati za greh tekmo v oboroževanju in ne sme puščati pri vprašanju zaščite človekovih pravic, zaščite revnih in emarginiranih. Pri tem ne smemo pozabiti, da je krščanska vera po svoji naravi prevratniška stvarnost, ker ne sprejema obstoječega, temveč načrtuje in seje prihodnost v sedanjost.

Cerkev ne sprejema nobenega obstoječega reda. Zato je prevratniška glede na vsak obstoječi red, tudi glede na tistega, ki bi se proglašal za krščanskega.

Prav to dejstvo pa vzbuja strah pri tistih, ki imajo korist od raznih obstoječih redov, pri bogatih, pri tistih, ki imajo oblast, in tistih, ki so se v obstoječi red udobno in koristno integrirali. »Laicisti so leta in leta — piše goriški verski tednik — očitali Cerkev, da je nedosledna glede na evangeljska načela. Ko pa zdaj izpolnjuje svojo dolžnost do človekovih pravic, solidarnosti, odpora do tujcev in do miru, se zdi, da je komu žal po drugačni Cerkev, po tisti, za katero je bil značilen binom prestol - oltar«. Prav tako je, zaključuje Voce Isontina. Ko nekdo pride do prestola, bi hotel imeti Cerkev na svoji strani ... a vse kaže, da se nekaj takega ne dogaja več; in upamo, da se tudi ne bo nikdar več zgodilo.

Sedemindvajseti kongres KPSZ

V kremeljski kongresni palači se je v torek, 25. t.m., pričel 27. kongres sovjetske komunistične partije. Na kongresu je prisotnih kar 153 delegacij iz 113 držav. To je dokaj več kot na zadnjem kongresu leta 1981, ko je bilo prisotnih le 123 delegacij iz 109 držav. Načelnik urada za mednarodne informacije Zamjatin se je na tiskovni konferenci zaustavil predvsem pri podatku, ki se nanaša na prisotnost socialističnih, socialnodemokratskih in laburističnih delegacij iz raznih evropskih držav. Teh je skupno 21, med temi je tudi delegacija italijanske socialistične stranke, ki jo vodi podtajnik poslanec Martelli. Pozdrave kongresu sovjetske komunistične partije bo ponesel vodja francoske socialistične stran-

ke Jacques Huntzinger, ki bo povzel besedo v imenu socialistične internacionale. Zamjatin je povedal, da bodo imele delegacije socialističnih strank iste pravice kot delegacije tujih komunističnih partij.

Tudi tokrat pa je odsotna Ljudska republika Kitajska. V Moskvi so se pred dnevi pojavile govorice, da se bodo Kitajci udeležili kongresa, saj je kremeljska oblast skoraj istočasno preplavila notranje tržišče s kitajskimi prehrabnimi izdelki. Moskovčani so bili prepričani, da je to prvi znak odjuge med obema državama. Toda kitajski tovariši, je dejal Zagladin, so zavrnil vabilo, češ da so sedanji stiki med Moskvo in Pekingom zgolj na državni in ne na partijski ravni.

Začele so se proslave ob 2000-letnici nabrežinskih kamnolomov

Proslave ob dvatisočletnici nabrežinskih kamnolomov so se uradno začele z manifestacijo, ki jo je organizirala devinsko-nabrežinska občina in ki je bila 21. februarja na sedežu Avtonomne turistične in letovišarske ustanove v Sosljanu. Na začetku proslave je župan devinsko-nabrežinske občine Bojan Brezigar opozoril prisotne na pomembnost teh manifestacij, ki so že zadobile pokrajinski in deželni pomen ter je predvsem podčrtal, kako je Nabrežina s pomočjo kamnolomov imela v zadnjem stoletju velik gospodarski in družbeni razvoj. Na uradni otvoritvi proslav ob dvatisočletnici je župan izrazil željo, da bi te manifestacije lahko prispevale h gospodarskemu razvoju sektorja, ki ima še danes možnosti za razvoj.

Sledili so pozdravi predsednika Avtonomne turistične in letovišarske ustanove tržaške obale Barisona, ki je omenil turistične pobude, povezane s proslavami, predsednika Tržaške trgovinske zbornice Tombesija, ki se je zaustavil predvsem na obvezi gospodarskih operaterjev za razvoj

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE PRI GENERALNEM KONZULU

V tednu, ko se Slovensko stalno gledališče v Trstu pripravlja na svojo 300. premiero, so bili člani gledališča, v ponedeljek, 24. t. m., gostje generalnega konzula SFRJ Draga Mirošiča v prostorih generalnega konzulata v Trstu.

Sprejem je bil prirejen v počastitev 40-letnice delovanja našega gledališča. Poleg članov gledališča so se ga udeležili predstavniki slovenskega kulturnega in političnega življenja v naši deželi ter gostje iz Slovenije. Tako so bili prisotni predsednik republiške konference SZDL Franc Šetinc, predsednik republiškega komiteja za kulturo Matjaž Kmecl, predsednik komisije za izseljeniška in manjšinska vprašanja pri republiški konferenci SZDL Željko Jeglič in generalni direktor RTV Ljubljana Vlado Janžič.

Goste je najprej pozdravil generalni konzul Drago Mirošič, v imenu gledališča pa se mu je zahvalil Bogo Samsa.

kamnarskega sektorja, predsednika Kraške gorske skupnosti Miloša Budina, ki je omenil kulturne in gospodarske vsebine, ter deželnega odbornika Gianfranca Carboneja, ki je izrazil pristop predsednika deželnega odbora k proslavam ter potrdil obvezo deželne uprave tako za dober uspeh proslav kot za razvoj tega pomembnega gospodarskega sektorja. Nato sta prevzela besedo govornika večera, ravnatelj prof. Zvonko

Legiša, ki je orisal zgodovino nabrežinskih kamnolomov od rimskega obdobja do današnjih dni ter vez med vasjo samo in to dejavnostjo, in geolog dr. Ruggero Pizzul, ki se je zaustavil ob gospodarskih problemih sektorja ter v splošnih obrisih orisal potrebne ukrepe, ki naj bi tudi v prihodnosti zajamčili primerno uporabo krajevnega kamna. Sledilo je predvajanje filma »Kamen, živa zgodovina Krasa«, ki so ga v celoti realizirali dijaki srednje šole »Igo Gruden« v Nabrežini in ki je bil nagrajen na 2. mednarodni reviji v Carpegni leta 1982. Ob zaključku je Tržaški oktet zapel nekaj pesmi v italijanskem, furlanskem in slovenskem jeziku.

»Kje je meja?« v Nabrežini

Mladinski dramski odsek nabrežinskega kulturnega društva Igo Gruden je v teh dneh nastopil pred nabito polno društveno dvorano z originalno predelavo veseligre Ogrinca »Kje je meja?«

Prirejemalec Boris Devetak in režiser Igor Malalan sta z desetčlansko dramsko skupino nabrežinskemu občinstvu postregla s parodijo na račun slovenske kulture in vrste človeških napak, ki so seveda lahko tudi lastne našemu človeku.

Osnovno dogajanje je že nešteto krat preizkušena situacija o težavah, ki jih lahko ima zaljubljeni par, če se dekletov oče ne strinja, da bi k hiši pristopil določeni zet. Dogajanje na odru se namreč umetno zaplete ob meji, ki deli njuno posest.

Desetim nabrežinskim amaterjem — naj jih za kroniko naštejemo: Borisu Devetaku, Elizabeti Jazbec, Martini Pertot, Edvinu Bogatcu, Ivanu Pangosu, Tomažu Cahariji, Klavdiji Peric, Walterju Ridolfiju in Mileni Jazbec — je uspelo na originalen način in z določenimi krajevno obarvanimi aluzijami, ustvariti vrsto komičnih slik, večkrat tudi na račun preizkušenih pripomb in situacij.

Kam pa spada nastopajoča Slovenska kultura, v tem, pravzaprav logičnem zapletu in razpletu tega komediantskega preza iz vsakdanjega življenja? No, če smo prav razumeli, so nabrežinski igralci hoteli povedati, da tudi slovenska kultura pozna podobne nesmiselne in banalne spore in kreganja, kot lahko nastanejo zaradi neke

meje, ki pravzaprav ne moti nikogar. Sosed, se pravi bodoči zet in tast, se kregata le iz ljube trme, da ne bi popustila.

Sceno in kostume za to igro je pripravila Liana Drašček, scensko glasbo je napisal Boris Devetak, za luči pa je skrbel Andrej Jazbec. Po uspešnih predstavah v Nabrežini bo skupina, kot smo slišali, nastopila v naslednjih tednih še na nekaterih odrih na Tržaškem. Mislimo, da bo tudi drugod doživela topel sprejem.

M. T.

—o—

Proti termoelektrarni

Tržaška Zelena - alternativna lista je objavila nov seznam organizacij in osebosti, ki so podpisali poziv predsednikoma Italije in Jugoslavije proti izgradnji premogovnih elektrarn pri Miljah in pri Plominu v Istri. Tokrat gre za podpisnike iz Slovenije, kjer akcijo proti elektrarnam vodi ljubljansko Društvo za varstvo okolja. Med podpisniki so številni udeleženci Prešernove proslave v Cankarjevem domu v Ljubljani, dekan medicinske fakultete, ravnatelj onkološkega inštituta, predsednik Zveze zdravniških društev, predsednik Društva slovenskih pisateljev, predsednik Planinske zveze Slovenije, številni uslužbenci različnih muzejev v Ljubljani, filozofske fakultete, Slovenske filharmonije, Društva likovnih umetnikov, Narodne in univerzitetne knjižnice in drugih ustanov.

SLABO VREME

Zadnji dnevi februarja so za naše kraje pomenili novo poslabšanje vremena. Pravzaprav gre bolj za prisotnost novega vala mraza, ki je prišel v naše kraje tudi z burjo, ki je na začetku tedna prav močno pihala na Tržaškem in Goriškem. Kot vedno, ko pade temperatura pod ničlo, je tudi tokrat mraz prinesel nekaj nevšečnosti. Ponokod so popokale vodovodne cevi, po nekaterih cestah na gornjem Krasu pa je ponedeljkovo jutro prineslo poledico. Prav poledica je bila vzrok številnih prometnih nesreč na Tržaškem. V prometni nesreči, na cesti, ki pelje iz Bazovice proti mejnemu prehodu pri Lipici, se je med drugimi ponesrečil dr. Filibert Benedetič, ravnatelj slovenskih programov radia Trst A, ki se bo moral zdraviti dva meseca. Ranjena je bila tudi njegova žena Nadja, ki pa bo okrevala v nekaj dneh. Obema voščimo, da bi čim prej ozdravela.

Stavke javnih prevozov

Vsdržavna 24-urna stavka osebja javnih prevozov je v ponedeljek, 24. t. m., močno prizadela tudi tržaško prebivalstvo, še bolj pa ljudi iz okoliških vasi, ki bi morali v mesto po opravkih ali na delo in se navadno poslužujejo javnih prevoznih sredstev. Prav zaradi stavke se je namreč močno povečal promet osebnih avtomobilov, kar je seveda otežkočalo vožnjo po mestu, predvsem kar se tiče iskanja parkirišč.

Gotovo je stavka prizadela predvsem starejše ljudi, ki težko hodijo, manj razumljivo in sprejemljivo pa se nam zdi, da nekateri meščani, ob takih primerih, ko bi morali le prehoditi nekaj kilometrov peš, obupano zmigujejo z rameni, češ saj je nemogoče, da bi šli kakorkoli, ko pa ni avtobusov.

Očitno je namreč, da smo se popolnoma polenili in se odvadili hoditi. Povsod gremo z avtomobilom ali v najslabšem primeru z avtobusom; postali smo leni. Kar pa je najbolj smešno, je dejstvo, da so ti isti ljudje navadno pripravljene žrtvovati svoj čas, denar in napor za dolge treninge in vaje v raznih telovadnicah ali tečajih aerobike, ki naj bi pomagala, da se razgibajo, okrepijo in nekoliko fizično utrudijo.

Bog daj torej take stavke, ko se spet spomnimo, da imamo tudi svoje noge, ki jih pa žal premalo gibamo. Čeprav je bilo v ponedeljek na tržaških ulicah precej hladno, bi si mnogi lahko privoščili četrturni ali polurni sprehod, da bi šli v šolo ali na delovno mesto. Niti ko nas razmere silijo, da bi se nekoliko nahodili.

PODELJENE NAGRADE LITERARNEGA IN LIKOVNEGA NATEČAJA SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

Slovenski kulturni klub, ki prireja vsako soboto sestanke s kulturno in družabno vsebino za dijake slovenskih višjih šol oz. za vse mlade Slovence med 14. in 20. letom starosti, je proslavil slovenski kulturni praznik z razpisom literarnega in likovnega natečaja. Prejšnjo soboto so člani pripravili recital literarnih prispevkov in pripravili razstavo likovnih izdelkov. To so-

Zenski pevski zbor iz Laškega priredi v petek, 7. marca, v Romjanu filmski večer, na katerem bo kinoamater ZDENKO VOGRIC iz Gorice zavrtil nekaj svojih dokumentarnih del. Med temi bo »Stehvanje v Ziljski dolini«, »Martinovanje v Štandrežu«, »Pust na Krasu«, »Vseslovenska manifestacija na Travniku«. Začetek ob 19.30.

boto pa je bilo na vrsti slovesno podeljevanje nagrad prvim trem uvrščenim vsakega od obeh natečajev. Medalje iz pravega srebra z graviranimi napisi je darovala draguljarna Malalan z Opčin in s tem pokazala izreden posluš za kulturno udejstvovanje mladih.

Komisijo za literarne prispevke so sestavljali profesorji Zora Tavčar Rebula, Lučka Susič in Tomaž Simčič, za likovne izdelke pa grafika Edi Žerjal in Jasna Merku ter um. kritik Magda Jevnikar. Obe komisiji sta se pohvalno izrekli o prispevkih, posebno likovnih. Teh je bilo 26, literarnih pa 10.

Na literarnem natečaju so se uvrstili na prva tri mesta naslednji dijaki: 1. Vladimira Vodopivec s črtico Otok sanj; 2. Maruša Tavčar s črtico Hrepenenje; 3. Kristina Carli s pesmima Zadnji trenutki in Motilev.

Najboljši likovniki pa so bili: 1. Andrej Furlan s sliko kraške hiše; 2. Vida Legiša s sliko Sovraštvo; 3. Alenka Bajc z izvirno lepljenko.

Publika mladih, ki je volila posebej, je v veliki večini soglašala s sklepi komisije.

Seja mladinske sekcije Slovenske skupnosti v Gorici

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti se je sestala na svoji redni seji v Gorici dne 18. t.m. Na dnevnem redu je bil najprej pregled politične situacije na Goriškem, ki je nastala po krizi na goriški pokrajini. O tem je poročal tajnik Renco Frandolič. Člane sekcije je seznanil še s svojim nastopom na kongresu Zveze socialistične mladine iz Nove Gorice, ki je bil 14. februarja. Tu je mladinska sekcija SSK nastopila kot edina slovenska politično organizirana skupina na Goriškem.

Člani sekcije so nato z zadovoljstvom sprejeli vest o popolni oprostitvi sekcijskega tajnika Frandoliča na prizivnem procesu, katerega je moral prestati zaradi prijave, ki jo je bil vložil volilni urad doberdobske občine.

Govor je bil nato o minulem pokrajinskem kongresu stranke, na katerem se je pokazala res množična prisotnost mladih, kar je nedvomno tudi zasluga mladinske sekcije. Za morebitnega člana pokrajinskega tajništva stranke, ki bi pripadal Mladinski sekciji, so člani predlagali R. Frandoliča.

V GORICI

SO ZBOROVALI KOMUNISTI

V Gorici se je v nedeljo, 23. t.m., zaključil 14. pokrajinski kongres KPI. Kongres je bil priložnost, da so se komunisti pogovorili o trenutnem zapletenem političnem stanju na Goriškem, še posebej v luči lanskoletnih slabih rezultatov na volitvah, obenem pa tudi priložnost, da se pripravijo na vsedrjavni kongres. V svojem sklepnem poročilu so posvetili pozornost tudi slovenski manjšini v Italiji. V njem se zavzemajo za to, da bi država čim prej odobrila zaščitni zakon za manjšino, ta naj bi ustrezal zahtevam skupnosti in naj bi ob tem tudi jamčil ohranitev kulturne in narodne identitete ter razvoj manjšine v deželi.

Sledilo je poročilo deželnega tajnika D. Terpina, ki je poročal o nedavnem obisku deželnega odbora Mladinske sekcije SSK pri predsedstvu Republiške konference ZSMS v Ljubljani.

Med konkretne akcije, ki spadajo v delovanje mladinske sekcije, je tudi sestava brošure z navodili za spremembo osebnih imen. Ta je že pripravljena in bo šla sedaj v tisk. Gre za bilten, ki do potankosti navaja ves postopek, tako da se ga bo lahko poslužilo čim širše število ljudi. Treba bo tudi primerno reklamizirati to akcijo.

Ob koncu seje so se člani še domenili za novo obliko nastopa na šolah. V razpravo so na seji posegli še Robert Cotič, Marko Terčič, Aleksandra Kosič, Simon Terpin, Milan Jarc, Saša Kontin in Aleksander Kosič.

D. T.

—o—

USPEŠEN FILMSKI VEČER V ROMJANU

Na pobudo ženskega pevskega zbora iz Ronk, je v četrtek, 20.2., doberdobski rojak Dario Frandolič predstavil izbor svojih filmov: Kmetsko smrt, Blisk v noči, Masko ter Zlato ribico. Del filmov je posnel v sodelovanju z RTV Ljubljano in Studijem za dramsko igro, ki ga vodi Janez Vajevc in ki zvesto sledi metodi ruskega režiserja Stanislavskega in njegovega učenca Strassberga, ki je isto metodo poglobil in uporabljal na ameriških tleh.

V tem okviru je tudi Frandolič nastopil kot igralec v filmu Intervju, ki je pred nedavnim bil nagradjen z »Grand prix« kot najizvirnejše delo z mladinsko problematiko v Bolgariji.

Če lahko na kratko omenimo, se avtor zelo drži realizma, bolj rečeno, poetičnega realizma. To je seveda daleč tudi od vsakega manierizma, kot ga opažamo predvsem na programih na TV zaslonu.

K. M.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU 300. premiera

IVAN CANKAR

POHUŠANJE

V DOLINI ŠENTFLORJANSKI

Režija JOŽE BABIČ

PREMIERA

v petek, 28. februarja, ob 20.30 ABONMA RED A - premierski

v soboto, 1. marca ob 20.30 ABONMA RED B - prva sobota po premieri

v nedeljo, 2. marca ob 16.00 ABONMA RED C - prva nedelja po premieri

v torek, 4. marca ob 16.30 ABONMA RED H - mladinski

v sredo, 5. marca ob 20.30 ABONMA RED D - mladinski v sredo

v četrtek, 6. marca ob 20.30 ABONMA RED E - mladinski v četrtek

v soboto, 8. marca ob 20.30 ABONMA RED F - druga sobota po premieri

v nedeljo, 9. marca ob 16.00 ABONMA RED G - druga nedelja po premieri

Vprašanje sedeža slovenskih šol v Gorici

Problem sedeža slovenskih šol na Goriškem je bil v ospredju zasedanja deželne zbornice 18. februarja letos. Na interpelaciji deželnega svetovalca Slovenske skupnosti Štoke ter svetovalcev Komunistične partije Italije Bratine in Iskre je odgovarjal deželni odbornik za kulturo in šolstvo Barnaba.

Problem odkupa stavbe bivšega malega semenišča, ki je last goriške škofije, je namreč pereč, saj je pogodba med škofijo in goriško občino, ki je bila podpisana 1. oktobra 1976, v zapadlosti. Že pred zapadlostjo pa sta se tako občina kot pokrajina zanimali za pravilno ureditev vprašanja. Govori se tudi, da je škofija zainteresirana za prodajo omenjene stavbe in da je s tem v zvezi v kontaktu z neko švicarsko kulturno ustanovo. Prav tako se govori o drugi rešitvi, to je o gradnji novega šolskega po-

sloplja. Vprašanje je torej odprto. Ker pa je dokončna rešitev nujna, saj slovenske šole ne morejo pasivno čakati na primerno rešitev, je bila zainteresiranost s strani Slovenske skupnosti kakor tudi svetovalcev KPI povsem na mestu. V odgovoru na poseg deželnih svetovalcev je odbornik Barnaba odgovoril pozitivno in dejal, da je globalna rešitev za primeren sedež slovenskih šol nujno potrebna. Čas je torej, da tako goriška občina kot pokrajina ubereta pravilno pot.

V svojem nastopu je deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka poudaril, da so bili odločilni za gradnjo te močnejše goriške stavbe prispevki slovenskih rok. Zato je deželni svetovalec zaključil s trditvijo, da bi slovenski šolski center v ul. D'Alviano bila najboljša rešitev tega perečega vprašanja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Umrla je Stana Kopitar Offizia

V sredo, 19. t.m., je v tržaški bolnišnici umrla znana kulturna delavka, igralka in režiserka Stana Kopitar Offizia. Rojena je bila leta 1907 v Trstu. Še mlada je pokazala velik smisel za gledališko dejavnost, saj je bila od svoje zgodnje mladosti članica in igralka dramske skupine Marijine družbe v Trstu. Vendar svojih gledaliških in igralskih talentov ni razdajala samo na odrih, kajti poslušalci radijskih iger in drugih igranih programov Radia Trst A se namreč še danes spominjajo »naše gospe« in številnih drugih likov, ki jih je podala pred radijskimi mikrofoni.

Žalna seja po pokojni Stani Offizia, ki je bila v četrtek, 20. t.m., v Peterlinovi dvorani, je dokazala, da je bila rajna spoštovana in cenjena osebnost. V slovo so ji spregovorili Sergij Pahor v imenu Društva slovenskih izobražencev, Marij Maver kot predsednik Slovenske prosvete, Glavko Turk v imenu Radijskega odra in še njeni odrski soigralci Marijan Kravos, Marinka Theuerschuh Piščanc in Pavel Bajc, kot predsednica Marijine družbe pa se je rajnici zahvalila za vse opravljeno delo Pepca Vodopivec.

Ob žalostnem trenutku slovesa je Marijan Kravos povedal misli, ki jih v celoti objavljamo tudi mi, saj mislimo, da se z njimi strinja, kdor je pokojno Stanko Kopitar Offizio tudi osebno poznal.

»Draga gospa Stana, rad bi se Vas tudi jaz spomnil z nekaj besedami, čeprav sem med zadnjimi, ki so pristopili k naši radijski družini, k Radijskemu odru. Brskam po predalih svojega spomina in v prvem izmed njih odkrijem dogodek izpred 26 let. Takrat mi je bilo šele 4 leta, a se kljub temu spominjam svojega prvega nastopa na odrskih deskah v vlogi palčka v igri Kraljestvo palčkov, ki smo jo takrat odigrali še v stari dvorani Marijinega doma v ul. Risorta 3. Takrat in še velikokrat pozneje sem v isti dvorani pa tudi drugod po Tržaškem in na Goriškem nastopil v raznih vlogah, a vedno pod vašim varnim vodstvom, gospa Stana.

V drugem predelu svojega spomina najdem srečne ure, ki sem jih še vedno kot otrok preži-

vel ob poslušanju oddaje Pisani balončki. Z Vašo vedrino ste me že takrat očarali in komaj sem čakal, da zaslišim zrel in vesel glas prodajalke balončkov, ki me je s svojo pesmijo dobesedno priklenila k radijskemu sprejemniku.

Nekega dne pa se je zgodilo nekaj zame popolnoma nepričakovanega. Pokojni prof. Peterlin me je vprašal, ali bi morda sodeloval pri nekem mladinskem dramskem sporedu. Tako sem se na lepem znašel na drugem koncu radijskega sprejemnika, to je kar direktno pred mikrofonom. Šele veliko pozneje sem izvedel, da je do tega prišlo po vašem posredovanju, gospa Stana. Postal sem torej član Radijskega odra, kakor se je zgodilo z marsikaterim mladim človekom na Tržaškem. Vaše igranje pa me je vedno navduševalo. Bili ste primerni za katerokoli vlogo. Predvsem pa so me navduševali Vaši komični liki, liki dobrodušnih babic, veselih ženic, dobrih stark. In ravno tak je bil vaš značaj. Koliko vedrine, nasmeha, radoživosti je bilo v vašem življenju. Zdelo se je, kot bi Vas nobena stvar na svetu ne spravila v krizo. Delo je bilo treba vedno opraviti do konca! Kolikokrat smo se znašli le nekaj dni pred odrskim nastopom pa brez vloge v glavi. In ravno takrat ste nam dali toliko poguma, da smo lahko stisnili zobe in napeli vse sile za dober uspeh predstave. Nekoliko zaskrbljenosti v Vaših očeh pred odprtjem zastora, znamenje križa tik pred začetkom, intenzivna pomoč in sodelovanje med predstavo, polna usta hvale in zahvale po opravljenem delu. Tako se Vas spominjam, gospa Stana. Še Vaša dolga bolezen ni mogla z Vaših ust odvzeti nasmeha ne lepe besede za vsakogar. Doma sem Vas zadnjikrat obiskal le nekaj dni pred usodno boleznijo, za božič. Takrat ste bili že nekaj časa nepretrogoma doma. Bili ste pa še vedno dobro razpoloženi in ste se zanimali zame, za moje delo, za našo igralsko skupino in njene probleme.

Vest, da ste čez nekaj dni morali v bolnišnico, me je stisnila pri srcu. Še dvakrat sem bil pri Vas. Tokrat ste bili priklenjeni k postelji. Tudi govoriti niste mogli več. V času teh mojih bežnih, prepovršnih obiskov ste z veliko muko izustili le dve besedi, ki pa sta se vtisnili globoko

dalje na 7. strani ■

Cankarjevo

Pohujšanje v dolini šentflorjanski

Za novo postavitev Slovenskega stalnega gledališča, Cankarjevo Pohujšanje v dolini šentflorjanski, vlada veliko zanimanje. Razlogov je seveda več. Prvič prav gotovo zato, ker gre za delo enega največjih in najbolj priljubljenih slovenskih dramatikov, Ivana Cankarja, ki se tako po dolgih letih ponovno vrača na deske tržaškega odra. Drugič pa prav gotovo tudi zaradi samega Pohujšanja, tega nerazrešenega rebusa, kot se je o njem izrazil gledališki strokovnjak Vladimir Kralj, in za katerega še vedno vladajo diametralno nasprotna razlaga. Nekateri namreč trdijo, da je to tipična slovenska drama in da so lahko take reči nastale samo v mali provincialni in klerikalni Sloveniji tistega časa, medtem ko drugi učijo, da je Pohujšanje najbolj dunajsko in evropsko Cankarjevo delo, da je nastalo v času Freuda in Wedekinda in da je pravzaprav Cankar otrok Dunaja.

Seveda se s temi vprašanji postavlja tudi problem uprizoritve Pohujšanja in še predvsem Pohujšanja za današnjo rabo. Očitno, kot je zapisal dramaturg tržaške predstave Tone Partljič, želi imeti vsaka generacija svojega Petra, svojo Jacinto in svoje Šentflorjance.

Kakšno predstavo naj si torej pričakujemo? V meni, je povedal režiser Jože Babič, je zrasla podoba uprizoritve, ki se dogaja v današnjem času, z vsemi znaki, ki niso samo obteženi z drugačnostjo, ki se je utemeljila v matici, ampak z neko potezo, ki bi vendarle lahko rekli, da je lastna Slovincem v vseh prostorih, kjer živijo, tudi kot rahlo povezana skupnost. Pri tem opušča naša uprizoritev Cankarjev stil smešnega Šentflorjancev, kot nekakšnih zarobljenih Butalcev. Dogajanje sem postavil v svet in življenje, ki ga živimo v današnjem času, seveda skozi posebno povečevalno steklo, ki nekatere lastnosti bolj izpostavlja in razkriva, kot bi to morda sodobni Šentflorjanci želeli.

S Pohujšanjem v dolini šentflorjanski začne Slovensko stalno gledališče ciklus Cankarjevih dram v spomin na dogajanja pred šestdesetimi leti, ko je prav v Trstu režiser in igralec Milan Skrbinšek odigral vsa Cankarjeva dela razen Romantičnih duš. Cankarjeve drame naj bi režirali najprezentativnejši slovenski režiserji, predstavniki starejše in mlade generacije. V nekaj gledaliških sezonah bi morali tako doživeti zelo različne interpretacije Cankarja, ciklus pa naj bi postal pregled sedanjega gledanja slovenskih režiserjev na Cankarja in Cankarjeve odmevnosti med publiko.

Režijo prve predstave iz Cankarjevega opusa je, kot smo sicer že omenili, gledališko vodstvo SSG zaupalo starosti slovenskih režiserjev Jožetu Babiču. Kot dramaturg je z njim sodeloval Tone Partljič, medtem ko si je sceno in kostume omislil Klavdij Palčič. Glasbeno je predstavo opremil Lado Jakša, za koreografijo pa je poskrbela Ksenija Hribar. Lektorstvo je tudi tokrat prevzel profesor Jože Faganel.

V Pohujšanju nastopajo Vladimir Jurc, Maja Blagovič, Anton Petje, Bogdana Bratuž, Alojz Milič, Mira Sardoč, Miranda Caharija, Adrijan Rustja, Silvij Kobal, Stane Starešinič, Barbara Jakopič, Dušan Jazbec, Stojan Colja in Tone Gogala.

Mladika stopa v svoje 30. leto izhajanja

Tržaška revija Mladika stopa v 30 leto svojega izhajanja. Na ta jubilej nas hoče spomniti že z zunanostjo te prve številke, saj se nam predstavi z barvnim fotografskim posnetkom viharika. Slika naj bi imela tudi svoj simbolični pomen, kot nam pojasnjuje njena razlaga, saj so objavljene besede: »Vrh je klonil pred viharji, iz zdrave korenine pa je ob njem pognala mladika, ki raste in zeleni že trideset let.«

Jubilejnemu letniku je posvečen uvodnik. Ta potrjuje veljavnost smernic in ciljev revije, ki v luči načel krščanstva, narodnosti in pluralizma zvesto spremlja življenje slovenskega ljudstva v zamejstvu, a tudi v sami Sloveniji in v zdomstvu.

Tudi v tem letniku, vsaj po prvi številki so- deč, se nam obeta zanimiva in pestra vsebina. V njej začenja izhajati Dnevnik bogoslovca Loj-

zeta Breznika iz let 1941-1943, ki je padel v bojih na Turjaku. Njegov lik in tragično usodo nam predstavi pisatelj Alojz Rebula, ki o njegovem dnevniku ugotavlja: »V tem dnevniku ni paše za kakšno politično ali siceršnjo pikantnost: je v bistvu eno samo duhovno branje. Ampak z viški takšne intenzivnosti, da se z njimi Lojze Breznik zapisuje — da uporabi pojem Brémondove Historie du sentiment religieux — v zgodovino slovenske duhovnosti.«

Mladika objavlja nato novelo Ivana Hribernika »Univerzalna akupresura z acquaterapijo«, pod črto pa razmišljanje o tem, če »So katoličani boljši Slovenci?«, ki hoče biti pojasnilo neki radijski trditvi prof. Ivana Verča, v zvezi s katoličani in njihovim slovenstvom.

nadaljevanje na 7. strani ■

Mladika stopa v svoje 30. leto izhajanja

■ nadaljevanje s 6. strani

Posrečen se nam zdi kratek intervju s prof. Jožetom Pirjencem, ki urednikom odgovarja na dve vprašanji v zvezi z razstavo, ki je bila konec prejšnjega leta v prostorih Pomorske postaje o slovenski reformaciji in Primožu Trubarju, pod naslovom Beseda in knjiga. Veliko zanimivosti izvemo pod naslovom »Mogoče ne veste, da ...«, izredno bogata pa je tudi »Antena«, ki nas seznanja z najrazličnejšimi kulturnimi in drugimi novicami iz slovenskega prostora.

Pavle Merku tokrat razlaga krajevno ime Sempolaj. »Pod zbiralno lečo« pa Mladika ponatiskuje nekaj odlomkov iz slovenske publicistike, ki v glavnem obravnavajo politično in narodno stanje v Sloveniji, oz. Slovencev v Jugoslaviji. Martin Jevnikar v rubriki »Zamejska in zdomska literatura« nam kot prvo knjigo predstavlja pesniško zbirko letošnjega nagrajenca iz Prešernovega sklada Renata Quaglie »baside«. Ob njem pa Mladika predstavi še »Slemeniškega župnika« Ludvika Ceglarja in skupno pesniško zbirko Aceta Mermolje in Marija Čuka »Igra v matu«.

Prof. Martin Jevnikar sodeluje tudi pri rubriki »Ocene« skupaj s prof. Ester Sferco, ki nam predstavlja antologijo »Koroška slovenska poezija«.

UMURLA JE

STANA KOPITAR OFFIZIA

■ nadaljevanje s 6. strani

v moj spomin: »boli« in »hvala«. Občutil sem kako ste s prvo izrazili vse Vaše telesno trpljenje teh zadnjih tednov pa tudi vso tesnobo minulih let, v katerih Vam bolezen ni dovoljevala opravljati najljubšega opravila: igranja. Z drugo besedo pa je prišla na dan vsa veličina Vaše duše, Vašega srca.

Draga gospa Stana, zavedam se, da sem pravzaprav jaz, ki se moram zahvaliti Vam za vse, kar ste mi dali, za ves Vaš trud, nesebično delo, dobro besedo. Trajno Vas bom hranil v svojem spominu in tudi v moji molitvi bo prostora za Vas. Po vsem trpljenju, ki ste ga prestali, naj Vam Bog da miren počitek.

Zadnja stran je namenjena novicam knjižnice Dušana Černeta. Čuk na Obelisku pa ima tokrat opravka s prevajalci v slovenščino in drugimi dogodki, ki so ga razburili ali celo odpravili šibko spanje.

Tudi z novim letnikom se nadaljuje izhajanje mladinske priloge RAST. Mladi bralci bodo v njej dobili nekaj zanimivih in pestrih člankov. Kar pa je najbolj pomembno, je dejstvo, da pri prilogi tudi marljivo sodelujejo, saj so prispevali vrsto zanimivih in kvalitetnih člankov.

—o—

Društvo slovenskih izobražencev priredi v ponedeljek, 3. marca, ob 20.30, kome-morativni občni zbor v spomin na prof. Jožeta Peterlina ob 10-letnici njegove smrti.

PASTERNAKOVA DELA

V Sovjetski zvezi so objavili nov, obsežen izbor del Borisa Pasternaka. 26 let po smrti avtorja pa ostaja »Doktor Živago« še vedno na seznamu prepovedanih knjig. Zdaj so v Moskvi objavili dva zvezka, v katerih so zbrane novele, kratki romani, razna esejskična dela ter številne poezije, med temi tudi tiste, ki so vključene v Živago. Kampanja proti Pasternaku se je začela leta 1958, ko mu je bila podeljena Nobelova nagrada, a jo je moral pisatelj odkloniti zaradi pritiskov, ki jih je bil deležen od sovjetskih oblasti. Takratni podelitvi Nobelove nagrade so v Moskvi pripisovali političen in ideološki pomen, češ da je hotela s tem pomeniti podporo vsem disidentskim krogom v državi.

Večnarodni natečaj

Pisatelj Boris Pahor nam pošilja v objavo tole obvestilo:

»V imenu pesnice Noside iz Lokrov, ki je živela v 4. st. pr. Kr., je študijski center Gianni Bosio v Reggio Kalabriji razpisal plurinarodni natečaj za pesmi v italijanščini in v vseh drugih jezikih narodnih skupnosti, ki živijo v italijanski republiki. Zato je natečaj razdeljen na štiri sekcije; v četrto spadajo pesniki slovenskega jezika, ki tekmujejo skupaj s katalonskimi, hrvaškimi, furlanskimi, ladinskimi, romskimi, sardinskimi in nemškimi avtorji.

Določene so po tri nagrade za vsako sekcijo: prva nagrada 1.000.000 lir in slika sicilijanskega slikarja Salvatoreja Fiumeja; druga nagrada 600 tisoč lir in slika sodobnega avtorja; tretja nagrada 300.000 lir in slika sodobnega avtorja. Tudi omembe vredni pesniki bodo dobili sliko.

Žirija ne bo vračala tekstov; načrtuje pa objavo antologije, vendar pripominja, da avtorjev ne bo ne honorirala niti se ne bodo drugače mogli sklicevati na avtorske pravice.

Nagrado bo moral osebno prevzeti ali pesnik sam ali njegov pooblaščenec **na dan nagrajevanja**, drugače nagrade ne bodo podelili.

Vsak pesnik, ki se udeleži natečaja, mora poslati po tri pesmi v 12 izvodih, pesmi morajo biti

še neobjavljene in nenagrajene, ne smejo pa imeti več kot 50 stihov.

Pošiljko je treba poslati na naslov: **Centro Studi Gianni Bosio, Casella Postale aperta n. 10, 89100 Reggio Calabria**. Dodati je treba ime in priimek, naslov in tel. številko udeleženca natečaja ter omembo, da konkurira v 4. sekciji. Obenem pa mora biti priloženo potrdilo o plačilu 15.000 lir na poštni tekoči račun št. 145.098.97 naslovljen na Centro Studi Gianni Bosio, Reggio Calabria.

Seveda pa mora pesmi spremljati tudi italijanski prevod; organizator to sicer samo svetuje, vendar, ker gre za številne jezike, je naravno, da konkurenti priskočijo žiriji na pomoč.

Moji pripombi: Ker je natečaj edini te vrste in hoče biti izrecen simbol obstoja pesnikov za postavljenih skupnosti, se mi zdi prav, da se ga naši pesniki in pesnice udeležijo.

Glede zahteve, da morajo biti pesmi še neobjavljene (inedite), menim, da se zahteva nanaša na objavo v italijanščini. Vsekakor sta za informacije na razpolago kar štiri tel. številke: (0965) 94.801 - 24748 / (090) 41.592 - 45.328 / (06) 79.91.598 / (02) 25.35.409.

Svoje pesmi morajo avtorji odposlati **pred 10. marcem 1986.**

Romantični in sodobni pogledi na interpretacijo Bachovih orgelskih del

OOOO HUBERT BERGANT OOOOOOOOOO 5 OOOOO

Tudi uporabi električnega motorja pri pogonjanju mehovja je imela za negativno posledico pretirano povečanje zračnega pritiska v piščalju. Na baročnih orglah »organo pleno« ni utrujajoč, pač zaradi primerne zračne pritiska. Tudi stare, Walckerjeve orgle, ki še niso razpolagale z električnim motorjem za pogon mehov, so zvenele neprimerno bolj žlahtno, kot orgle na prehodu stoletij in ponekod še v prvih desetletjih našega stoletja. Orgelski pleno je ob visokem pritisku in slabi dispoziciji, kjer so prevladovali 8-čevljski registri, zvenel nepregledno in za ušesa neznosno. To je bil tudi razlog za menjavanje registrov med igro in ne samo posnemanje romantičnega orkestra in na čustveno-duhovnem področju, prehod od afekta k permanentnim čustvenim spremembam. Situacija okrog pritiska se je regulirala s pričetkom uporabe »zračne

tehtnice« iz stekla in deloma napolnjene z vodo, ki je bila v obliki črke U in jo je prvi uporabil Förner že l. 1667 pri orglah katedrale v Halleju. Pritisk v baročnem obdobju je bil pač glede na velikost in raztegnjenost glasbila od 35-75 mm, okrog l. 1900 je bil že 126 mm. Posamezne registre so stavili celo pod visok pritisk 1275 mm. Danes po baročnem vzoru zopet cenimo nizek pritisk (v CD je pritisk od 65-90 mm).

Nekateri graditelji orgel so se v prejšnjem stoletju zelo znali prilagoditi novim normam v orglarstvu in željam organistov. Nekatero moramo vsekakor omeniti.

V Nemčiji je bila to tvrdka Walcker, katere prvi predstavnik je bil Johann Eberhard Walcker (1756-1843), najiminitnejši pa vsekakor Oscar Walcker (1869-1948.) Prve orgle je tvrdka zgra-

dila že l. 1821. Njene delavnice so zgradile tako pomembna glasbila, kot so bile znamenite orgle v Petrovi cerkvi v Petrogradu (1839), orgle v Rigi (1883) ter med številnimi drugimi tudi orgle v Votivni cerkvi na Dunaju (1878) in v Stefanovi katedrali isto tam (1886). Pri nas je tvrdka, ki se je preselila iz Ludvigsburga v Murhard, zgradila orgle v zagrebški katedrali, koncertni dvorani Vatroslav Lisinski, Domu sindikatov v Beogradu in v mariborski stolnici. Pod novim vodstvom dr. Wernerja Walcker-Mayerja tvrdka zastopa sodobne težnje v orglarstvu. Je zgodovinsko pomembna iz več razlogov. Prvi je v tem, da sta se ob glasbilih te tvrdke inspirirala M. Reger in K. Straube. Cenil jih je tudi Schweitzer (samo starejše primere). Pri nas so ob orglah te tvrdke zrasli in zasloveli organisti in skladatelji kot Franjo Dugan, Mladen Stahuljak, A. Klubučar idr. Novi razlog, zaradi katerega lahko smatramo tvrdko za zgodovinsko pomembno, je dejstvo, da so se v njenih delavnicah vzgojili številni znani orglarji: Andreas Marcussen, Andreas Laukhuff, Friedrich Steinmayer in Wilhelm Sauer.

Pomembni tvrdki iz prejšnjega in začetka našega stoletja sta v Nemčiji in Avstriji še Lade-

JOŽKO ŠAVLI

1100 let Arnulf Koroški

vojvoda 876, kralj 887 in cesar 896

Zdi se neverjetno, in vendar: takšna zgodovinska osebnost, kot je bil Arnulf Koroški — vojvoda, kralj in cesar — je v slovenskem zgodovinsko-pisju skoraj povsem prezrta, zlasti še v zgodovinskih knjigah, namenjenih javnosti, pa četudi je s svojim življenjem in delom odločilno posegel v zgodovino Slovencev, političnemu razvoju Evrope pa vtisnil svoj pečat za cela stoletja.

Bil je zadnji vladar iz rodu vzhodno-frankovskih Karolingov, po materi pa Karantanec. Toda, bodisi nemško kot avstrijsko in predvsem slovensko zgodovinsko je še daleč od tega, da bi mu priznalo tisto vlogo, ki jo je dejansko imel v enem najbolj kritičnih obdobjih vse zahodne Evrope. V pregledih slovenske zgodovine, v knjigah, ki so namenjene šoli, je njegova vloga v zgodovinsko-političnem razvoju slovenskega naroda zamolčana.

Poglaviten razlog za takšno zadržanost v zgodovinsko-pisju je treba očitno iskati v nacionalnih ideologijah, ki so oblikovale svoje lastne modele v prikazovanju zgodovine. V njihovem okviru naj bi imele v zgodovini svoj pomen samo tiste osebe, dogodki, območja, ki jih je mogoče uvrstiti v določen nacionalni kalup. Vse drugo jim je postransko in se omenja zaradi pregleda, tako da se ustvarja bolj ali manj natančno časovno zaporedje.

V tem smislu je potekalo tudi razlaganje slovenske zgodovine. Velike ideologije, pangermanizem in panslavizem, po prvi svetovni vojni pa še jugoslovanski unitarizem, so si v ta namen izdelale vsaka svoj model. V nobenega od njih pa se ni prilegel lik Arnulfa Koroškega. Ni ga mogoče uvrstiti med pripadnike tistih narodov — Franke, Bavarce, Švabe, Sase, iz katerih so se izoblikovali Nemci. Ne spada

pa tudi med Slované, najsi so še tako akademsko zamišljen narod, tako da bi mu lahko nadeli stoletni nemški jarem.

Kadar pa je treba Arnulfa Koroškega v zgodovinskih prikazih vsaj omeniti, mu mnogi kaj slabega pripišejo, tako da se zdi preziranje njegove zgodovinske vloge opravičeno, hlapčevska podoba Slovencev v zgodovini pa znova prepričljiva. Toda, dejstva, govorijo drugače.

Arnulf Koroški, rojen ok. 850, je bil nezakonski sin kraljeviča Karlmana (†880), najstarejšega sina Ludvika Germanskega (†876), kralja Vzhodnih Frankov; ta pa je bil sin Ludvika Pobožnega (†840), sina in naslednika Karla Velikega (†814), kralja Frankov in cesarja, ki je na začetku srednjega veka postavil temelje krščanski Evropi oz. krščanskemu Zahodu.

Vzor je Karel Veliki videl v rimskem krščanskem cesarju Konstantinu Velikem (†337). Po njegovem zgledu je zasnoval krščansko cesarstvo, ki naj povezuje kraljestva srednjeveške Evrope, v obrambo pred poganstvom in pred islamom, ki jo je takrat ogrožal od juga. Leta 800 ga je bil papež v Rimu kronal za rimskega cesarja. To cesarstvo je obsegalo tedaj Frankovsko kraljestvo, ki se je pozneje razdelilo na več manjših, čez kako stoletje pa dobilo naslov Sveto Rimsko cesarstvo, da je bil s tem jasno izražen njegov krščanski in ne svetni značaj. Oznaka rimsko-nemško cesarstvo je nemškonacionalna ponaredba, saj takšnega naslova v virih nikjer ne srečamo.

V Frankovsko kraljestvo in cesarstvo je sprva kot pridružena, zatem pa kot njegov del spadala tudi kneževina Karantanija. Zaradi raznih uporov, ne le v Karantaniji, temveč tudi drugod, in mnogih nesoglasij, je leta 828 prišlo do razdelitve Fran-

kovskega kraljestva: na kraljestvo Zahodnih Frankov (Galija, kasneje Francija), kjer je bil kralj Karel Plešasti; na kraljestvo Srednjih Frankov (Burgundija, Italija), kjer je vladal kralj in tudi cesar Lotar; na kraljestvo Vzhodnih Frankov (Germanija, zatem večinoma Nemčija), kjer je bil kralj Ludvik Germanski, Karlmanov oče. Vsa tri kraljestva je povezovalo cesarstvo.

Takšno je bilo izročilo in politično stanje v Evropi, ko se je rodil in odraščal Arnulf Koroški, kateremu je bilo namenjeno, da v takratne razmere odločilno poseže.

Kraljestvo Vzhodnih Frankov ali Germanija, kamor je spadala tudi Karantanija, ni bilo niti narodnostno niti zgodovinsko-pravno kaka nemška država, zato je naziv Nemčija za to pomembno ustanovo po-

KNJIŽNI DNEVI V TRŽAŠKI KNJIGARNI

Tradicionalno marčno srečanje s knjigo je posebna ponudba Tržaške knjigarne, ki želi še bolj spodbujati k branju in zakoreniniti pravi odnos do pisane besede

OD 1. DO 8. MARCA

NA VSEH KNJIGAH IN PLOŠČAH

OD 10% DO 50% POPUSTA
(izvzete so šolske knjige)

Tržaška knjigarna, ul. Sv. Frančiška 20

vsem neupravičen. Kakor že prej antika, tako je tudi srednji vek poznal pojem naroda le v pomenu skupnosti z lastno državnostjo, t.j. s priznanim rodovnim pravom. V javnem življenju je tedaj povsem prevladovala latinščina, sama nemščina pa se je kot skupen jezik za Bavarce, Švabe, Franke in Sase oblikovala šele nekaj stoletij pozneje.

(Dalje)

gast in Rieger, pri nas pa ob koncu stoletja umrl Franc Goršič.

V Franciji je bila najpomembnejša tvrdka v prejšnjem stoletju in na začetku našega tvečka Cavaille-Coll. Lahko bi ji rekli kar Franckova tvrdka, saj je veliki francoski orgelski romantik v Cerkvi St. Clotilde igral na glasbilo te tvrdke, enako kot je v Cerkvi St. Sulpice igral Widor in za njim Dupré, v katedrali Notre Dame pa Vierne. Prve orgle je tvrdka, ki je bila stilno neoklasicistično usmerjena, zgradila l. 1841 v cerkvi St. Denis. Posebna zanimivost tvrdke je v tem, da je zgradila na začetku našega stoletja orgle za moskovski konzervatorij, še precej pred tem pa je prednost pri izumu sapnic na stožce veliko priznala Walckerju, o čemer je poročal tudi naš Ignacij Zupan ml.

ROMANTIČNI IN RAZUMARJI MED ORGANISTI

Med organisti je romantično smer ob koncu prejšnjega in v prvi polovici našega stoletja zavzemal Karl Straube (1873-1950). Kot organist in dirigent je deloval v cerkvi sv. Tomaža v Leipzigu, kjer je poučeval tudi na konzervatoriju.

Vzgojil je toliko organistov, da so mu rekli kar »izdelovalec organistov našega stoletja«. Iz njegove šole so izšli Günter Ramin, pri katerem je študiral naš Mladen Stahuljak, Jiri Reinberger in Karl Richter. Straube, ki je bil veliki Regerjev prijatelj in je mnoga njegova orgelska dela prazvedel, je izdal stare mojstre, kot pripravo na Bacha, in Bacha samega v izrazito romantični obliki; z vsemi dinamičnimi in agogičnimi spremembami. Ko so mu malo pred smrtjo predlagali, da bi poskrbel za novo, sodobno izdajo zgoraj omenjenih mojstrov, je to odklonil zaradi možnosti, da bodo organisti v l. 1986 zopet igrali na romantični način.

Francoski organisti so že v prejšnjem stoletju zagovarjali razumsko smer, morda deloma tudi zaradi zvestobe mehanski trakturi. Že Widor, pri katerem se je učil in ga deloma tudi učil A. Schweitzer, pisal znamenite knjige o Bachu, je slednjega izvajal zelo razumsko. Tisto, kar je bil za Nemce Straube, je bil Francozom Marcel Dupré (1886-1971).

V predgovoru k svoji izdaji Bachovih orgelskih del v 12 zvezkih, ki jih je izdala založba Bornemann, je takole napisal: »Pri prednašanju Bachovih orgelskih del je treba paziti na posa-

mezne notne vrednosti; samo to omogoča jasnost, ki je neobhodna, da bi bilo pri taki polifoni glasbi vse slišno.«

Dupré je bil izredno cenjen kot skladatelj, organist-koncertant in pedagog. Iz njegove šole so izšli tako pomembni učenci, kot so: O. Messiaen, G. Litaize, M.C. Alain in številni drugi. Ko je Willy Hardmeyer po diplomi v Švici prišel k njemu v Pariz, je bilo prvo, kar je zvedel od novega učitelja naslednje: »Bodite popolnoma mirni, moj mali.« Romantičnega gestikuliranja ni maral, enako kot agogičnih in dinamičnih sprememb.

Ob koncu se lahko vprašamo, kakšna naj bo orgelska igra danes. Hermann Keller v svoji orgelski šoli pravi: »Tri stvari ločijo umetniško igro od povprečne: smiselna registracija, živi ritem in prefinjena artikulacija.« Kloppers v svoji večkrat citirani doktorski disertaciji zahteva, »da je delo tako predvajano, da pride pri izvedbi do izraza njegov, že v nosni sliki zapopadeni karakter.«

O vseh teh rečeh pa organist danes, ko pride za orgle, ne razmišlja. Raje ponovi za Stephanom Zweigom: »Ena sama radost obstaja, radost ustvarjanja.« In še: »Ustvariti pomeni usmrtili smrt.«

(Konec)